

Et eventyr om virkeligheden

Asbjørn Skytte om Anders Refns tv-fortsættelse af sin 1976-film Strømer

Med *Een gang strømer...* har Anders Refn skrevet dansk tv-historie. For første gang er det lykkedes for Danmarks Radio at stille op med en krimi-serie, der ikke kun er ægte dansk, men som samtidig honorerer alle de krav, denne genre stiller med hensyn til elementær spænding og virtuøs udformning. Ikke engang i danske spillefilm har vi tidligere set actionforløb blive serveret med et sådant dynamisk drøn. I disse sekvenser er *Een gang strømer...* fuldt på højde med sine udenlandske (amerikanske) forbilleder - flot udtænkt, elegant iscenesat og blændende dygtigt skruet sammen i klippebordet. I det hele taget er serien et fremragende stykke filmhåndværk. Anders Refn og hans team kan deres metier til perfektion - fra Mikael Salomons effektivt prægnante fotografering til Søren Skjærs special effects og brødrene Spang Olsens flotte stunts, understøttet overalt af Kasper Windings kongeniale og originale musik, der er meget, meget mere end det velfortjente hit, "Sjæl i flammer".

Det er denne medrivende, virtuose udformning, der er seriens drivkraft - den, der trækker os med ind i skildringen af personer og miljø - ind i dette kriminalfilmiske bud på et signalement af 80'ernes fallerede, kriminaliserede Danmark.

Selve udgangspunktet for serien er fortræffeligt: Hvad blev der af kriminalassistent Karl Jørgensen, som vi efterlod på vej tilbage til den lukkede afdeling og det endelige nervesammenbrud i Anders Refns debutfilm i 1976? Hvad er der sket i de 10 år, der er gået? Jo, den fremragende filmskuespiller, Jens Okking, er blevet 10 år ældre og mindst 10 kg tungere; Karl Jørgensen er blevet "helbredt" - til en vis grad: han er blevet alkoholiseret pasbetjent i Kastrup med porter på termokanden og en fast vilje til ikke at blande sig og få fingrene i klemme én gang til. Frem for alt er volden og kriminaliteten i det danske samfund eskaleret i uhyggelig grad; fallitten truer lige om hjørnet; og enhver malter systemet, så godt som han og hun nu formår.

Den overbevisende troskyldighed, der prægede den iltre Karl Jørgensen for 10 år siden, er for længst gået fløjten, og uskylden er omsider helt og holdent gået i fordærv. Det er ikke noget rart portræt, serien tegner af vort lille, engang så hyggelige Danmark. De små fisk bliver knaldet, mens de virkelig onde går fri, og de gode, der overlever, har kun de bristede forhåbninger at leve videre på. Alt er skidengråt og trøstesløst.

På et møde med Sæmmenslutningen af danske filmkritikere (midtvejs i seriens afvikling) kunne Anders Refn fortælle om, hvordan virkeligheden gang på gang har overhalet hans og Flemming Quist Møllers manuskript. På den første research-tur til Monte Carlo så de faktisk den danske bagmand, som seriens Leon Hansen er modelleret over, stå og slå sig løs ved rouletten; og de så den iranske våbenkøbmand, der blev til seriens Ben Patrakos, og som faktisk kom til Danmark i forbindelse med Oliver North's Iran-Contra-transaktioner - noget, der først

er kommet frem, efter at serien var færdiggjort. Anders Refn kunne også fortælle om, hvor farligt det kunne være at filme on location på Vesterbro, direkte i det kriminelle miljø, som serien skildrer.

Det, at fiktionen lægger sig tæt op ad den virkelighed, den er baseret på, er i sig selv ikke nogen ringe fortjeneste - især ikke, når en væsentlig del af avis kritikken har anklaget serien for at være for "amerikansk" - som om det skulle være et minus, at vi for en gangs skyld står over for et stykke dansk tv-drama, der afvikles med et suverænt professionelt håndlag. Det er vel sagtens denne tilsyneladende "glatte" overflade, der har affødt den anden hovedanke mod serien: at dens skildring af mennesker og miljø er på Ekstra-blads-niveau - underforstået: sådan noget

T.v. Jens Okking og Suzette Kempf.
Øverst Jens Arentzen.
T.h. Torben Jensen og Martin Rode. Fotos: Valdemar Vedel.

grimt noget med likvideringer, biljagter og hårdtskydende politifolk bryder vi os ikke om her i lille Danmark, så det er nok kun med for sensationens og husarernes skyld.

Men *Een gang strømmer ...* er naturligvis først og fremmest et stykke fiktion, et moderne eventyr i krimi-serieform, og den kan dermed stå på sin ret til at digte og fabulere og afvikle sit dramatiske forløb med alle de overraskende drejninger og uventede dødsfald, som genren fordrer. Og det er en god historie at få lokket den tunge, desillusionerede korsridder Karl Jørgensen ud af start-hullerne igen, og det er overbevisende rigtigt, at det eneste, der kan få ham til det, er at hans egen nære sfære bliver truet, at hans eneste familie, datteren Lis, får brug for hans hjælp, da hendes kæreste bliver myrdet og hun selv truet på livet. Og det er flot at sætte ham op imod vor tids svar på den gamle Karl Jørgensen: Sten Dahl, der er lige så opsat på at få ram på de fordækte bagmænd, der bekvemt skjuler sig bag de glatte facader og lader de små fisk tage skraldet. Men Sten Dahl er ikke så troskyldig, og som Karl Jørgensen måtte det for 10 år siden, må også han til slut se i øjnene, at alle anstrengelserne stort set har været forgæves.

Men samtidig med at den er en god histo-

rie, er *Een gang strømmer ...* fuld af præcise iagttagelser og fine stemningsbilleder - ikke kun i kriminalintrigens snuskede Vesterbro-miljø over for rigmandsvillaerne med udsigt over Øresund, men hele vejen rundt, fra Karl Jørgensens og Sten Dahls private sfærer til Anita Rasmussens massageklinik, der venter besøg af fire herrer fra Nordisk Film. Det anspændte, men også kærlige forhold mellem far og datter; Karl Jørgensens fiskerbåd i Christianshavns Kanal; ålegilde med brændeivin og tømmermænd; Sten Dahls ulykkelige skilsmisser; sammenholdet i specialgruppen; det kollegiale drilleri i luft-havnen; de nye erotiske relationer til henholdsvis stewardesse og Politiken-journalist; den flossede skibsreder, der må støtte sig til narkobagmanden, men samtidig har en klemme på den pæne karriere-politiker, hvis ægteskab er ved at gå i opløsning; etc. etc. Overalt tegnes miljø og mennesker med sikker hånd, og det er vel betegnende, at serien kun dykker i intensitet i 4.-5. afsnit, hvor vi skal med Karl Jørgensen på spionagetogt fra Monte Carlo til Marseille. Så længe, den er på hjemmebane, emmer den af lokalkolorit og præcis miljøskildring. En lydhørt hverdagsnær dialog er med til at understrege troværdigheden, og rollebesætningen er

ganske enkelt fremragende med en række (i film og tv-sammenhæng) nye og friske ansigter, der er med til at puste nyt liv i de prototyper, som mange af dem nødvendigvis må være i et værk, der fører sig frem med den brede pensel.

Fremhæves skal Martin Rode som Frank Skov, der som den dramaturgiske dynamo totalt stjæler billedet i seriens første halvdel, netop fordi Rode med sit hudløse, mangetydige spil giver ham en forførende farlig og temperamentsfuld charme, men også fordi manuskriptet giver ham lejlighed til at føre sit eget flotte anti-racistiske korstog i smukt samspil med Sebastian Sabatt som makkeren Hassan. Lige så overbevisende er Jens Arentzen som Sten Dahl, på én gang pågående og blid, hidsig og kærlig. Efter den præstation må han have en strålende filmkarriere foran sig. Over for dem står sværvægteren Jens Okking med sin velkendte, jordnære udstråling. Få andre danske skuespillere kan spille så naturligt neddæmpet foran et filmkamera, og tilsyneladende ganske ubesværet tegner han et solidt og afrundet portræt af en kuldslået, resigneret alkoholiker med Sinatras melankolske poesi på walkman'en.

Hvis serien er "amerikansk" på grund af den elegante fortællestil, er den det til gengæld overhovedet ikke i sin konklusion. Det er næsten ikke til at bære, at Karl Jørgensen skal ende i kanalen, og at alle de fæle skurke skal gå fri. Det strider i den grad mod den amerikanske konvention, som vi er forvænt med, hvor helten tager loven i egen hånd og knalder svinene ned. Men Anders Refn og Flemming Quist Møller går ikke på kompromis med virkeligheden. I eventyret kan Bamse få ram på trolden; i en virkelighedsnær kriminalhistorie ville den slags lette løsninger blot være tomme kalorier, der kun for en stakket stund ville holde frustrationsens sult på afstand.

Og således opfylder *Een gang strømmer ...* Jean-Paul Sartres hovedkrav til kunstnerens funktion: at være sin samtids engagerede og kritiske vidne.

Een gang Strømmer ... (Danmark 1987). Instr: Anders Refn. Manus: Anders Refn, Flemming Quist Møller. Foto: Mikael Salomon. Klip: Tomas Gislason. Musik: Kasper Winding. P-design + spec.eff.: Søren Skjær. Prod: Bo Christensen - Nordisk Film for Danmarks Radio. Medv.: Jens Arentzen (Sten Dahl), Jens Okking (Karl Jørgensen), Suzette Kempf (Lis Jørgensen), Martin Rode (Frank Skov), Anne Marie Helger (Anita Rasmussen), Torben Jensen (John Sparking), Lars Sidenius (Kim Madsen), Henrik Larsen (Poul Bremer), Jannie Faur-schou (Therese Arnberg), Gert Bastian (Leon Hansen), Kirsten Ceni (Monica Rodin), Henning Palmer (Palle Møller), Lotte Tarp (Benedicte Bremer), Peter Schrøder (Leif Halskov), Jens Jørn Spottag (Rudi Johansen), Sebastian Sabatt (Hassan), Raimund Kummer (Fritz Mannheimer), Hussein Shehadeh (Ben Patrakos), Jan Dolata (Arif Couteau), Erik Louring (Krabben), Mai Brostrøm (Loa), Dorte Højsted (Connie), Steen Stig Lommer (Henrik), Mikael Birkkjær (Kjeld), Allan Olsen (Bjarne), Søren Skjær (Ivan), Claus Strandberg (Jesper), Bendt Reiner (Bernhard Brun), Leif Skriver (Kaj Skov), Niels Skousen (Lethmer). 6 x ca. 60 min. Prem.: Danmarks Radio, seks lørdage fra 7.11. til 12.12.1987.